

Major Lenke

· Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka, Szerbia
· major.lenke@magister.uns.ac.rs

Kovács Elvira

· Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka, Szerbia
· elvira.kovacs@yahoo.com

Pintér Krekity Valéria

· Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka, Szerbia
· valeria.krekic@magister.uns.ac.rs

A SZABADKAI MAGYAR TANNYELVŰ TANÍTÓKÉPZŐ KAR TANTERVÉNEK VÁLTOZÁSA A KEZDETEKTŐL NAPJAINKIG¹

*Changes in the Curriculum of the Hungarian Language Teaching
Training Faculty in Subotica from the Beginning to the Present*

*Promene u nastavnom planu pedagoškog fakulteta na mađarskom jeziku
od samih početaka do danas*

Az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karának 2006-os megalakulása a nagy hagyományokra visszatekintő szabadkai tanítóképzés fontos mérföldköve. Vajdaságban ez az egyetlen olyan felsőoktatási intézmény, ahol teljes egészében magyar nyelven folyik az oktatás. Az intézményben alapfokú (BA) és mesterképzés (MA) folyik okleveles óvodapedagógus és okleveles tanító szakon, jelenleg öt tanszéken belül. A Kar tantervében megalakulása óta több ízben is eszközöltek változtatásokat az oktatás színvonalának javítása és a hallgatói igényeknek való megfelelés céljából.

¹ A munka a Tartományi Felsőoktatási és Tudományos Kutatási Titkárság 2018-as, A Nemzeti Kisebbségek Tudományos Kutatási Projektjének része. A projekt száma: 142-451-2681/2018-01.

Vizsgálatunkban bemutatjuk és összehasonlítjuk az alapképzésre vonatkozó, a tanító és óvodapedagógus szakon létrejött egyes tanterveket, megvizsgáljuk a tantárgyak számának változását, a kötelező és választható tantárgyak arányát, az alapozó, általános műveltséget adó, valamint a pedagógiai és módszertani szaktantárgyakat. A változások nyomán követése mellett felmértük hallgatóink véleményét is az egyes tantervekkel kapcsolatban a 2010/2011-es és a 2016/2017-es tanévek közötti időszakra vonatkozóan. A hallgatói vélemények változását a tantervek változásának függvényében is megvizsgáltuk.

Kulcsszavak: tanítóképzés, tantervelemzés, hallgatói vélemények

1. BEVEZETŐ

1.1. AZ ÚJVIDÉKI EGYETEM MAGYAR TANNYELVŰ TANÍTÓKÉPZŐ KARA ELŐDEINEK TANTERVE

A 18. században négyéves volt az oktatás Szabadkán, kötelező (hittan, anyanyelv, német és latin) és rendkívüli tantárgyakat (nemzeti történelem, topográfia, rajz, zene) tanulhattak a felvételt nyerő tanulók. A tanítói tanfolyamokon módszertant, anyanyelvet, német/latin nyelvet, számtant, szépírást, rajzot és zenét tanultak (Dévavári 2016).

Abban az időben a gyakorlatok tizennégy nap megfigyelésből és nyolc nap önálló munkából álltak, ahol azt bizonyították a leendő tanítók, hogy alkalmasak e hivatás betöltésére. Tíz évig általános tanterv alapján működött a tanítóképzés, majd később négyéves képzési formában.

Az elméleti oktatás mellett nagy hangsúlyt fektettek a gyakorlati készségek fejlesztésére. Az akkori tanterv a következő képet mutatta évfolyamonként:

Az első osztály tárgyai: hittan, illemtan, magyar nyelv és irodalom, német nyelv, mennyiségtan, földrajz, történelem, természetrajz, rajz, szépírás, ének-zene, kézimunka, testgyakorlás.

A másodév tárgyai: hittan, magyar nyelv és irodalom, német nyelv, mennyiségtan, mérésstan, földrajz, természetrajz, rajz, szépírás, ének-zene, kézimunka, testgyakorlás.

A harmadév tárgyai: hittan, nevelésstan, magyar nyelv, német nyelv, mennyiségtan, mérésstan, történelem, természettan, vegytan és ásványtan, természetrajz, rajz, ének-zene, kézimunka, testgyakorlás.

A negyedév tárgyai: hittan, neveléstörténet, magyar nyelv, német nyelv, mennyiségtan, mérésstan, történelem, alkotmánytan, természettan, szerves vegyészet, háztartás-gazdaságtan, rajz, ének-zene, kézimunka, testgyakorlás.

Az 1904/1905-ös tanévtől került előtérbe a módszertan elsajátítása és alkalmazása. A Pedagógiai Akadémia első évfolyamán alapozó tantárgyak voltak, míg a másodikon szakmódszertanok, a IV. szemeszterben pedig kizárólag gyakorlatok folytak (Czékus 2016).

A szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar elődje a Zombori Tanítóképző Kar Szabadkai Kihelyezett Tagozata volt. A szabadkai tanítóképző 2006-os megalakulásakor a zombori kar programja alapján kezdte meg működését, és csak a következő tanévtől kezdődően tért át a saját tanterv bevezetésére (Máriás 2006).

1.2. AZ MTTK JELENLEGI KÉPZÉSI RENDSZERÉNEK ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI

Az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karán BA és MA képzés folyik, mindkét szinten egyaránt képzünk okleveles tanítókat és okleveles óvodapedagógusokat. A BA képzés nyolc, az MA képzés két féléven keresztül tart. A képzés nyelve mind a négy szakon magyar.

Az alapképzés esetében heti 26 órát irányoz elő a program. Egy-egy szemeszterben 30 ECTS pontot gyűjthetnek össze a hallgatók. Az alapképzés összpontszáma 240 ECTS pont, a mesterképzés összpontszáma 60 ECTS pont (Oktatási Program: Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka, 2018).

2. AZ ÚJVIDÉKI EGYETEM MAGYAR TANNYELVŰ TANÍTÓKÉPZŐ KARA TANTERVÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLATA

2.1. AZ MTTK 2008 ÉS 2018 KÖZÖTTI TANTERVEINEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

A Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar 2006-os megalakulását és az első tanterv 2007/2008-as tanévben történő megírását követően először a 2012/2013-as tanévben került sor a tanterv átdolgozására. Ezt követően a 2013/2014-es, a 2014/2015-ös, majd legutóbb a 2017/2018-as tanévben változott a tanterv.

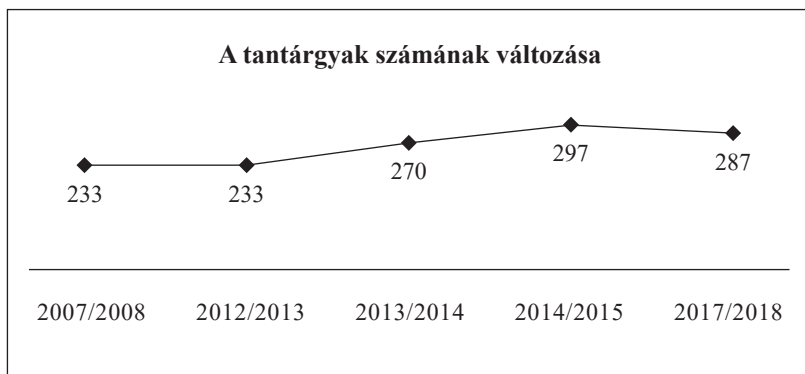
2.1.1. A tanító- és óvóképző szakok tantárgyainak összehasonlítása

A vizsgált tantervekben az első és a második változatban (2007/2008 és 2012/2013) nincs különbség a tantárgyak számát illetően egyik szak esetében sem. Az első két tantervben az első félévben 123, a második félévben

110 volt a tantárgyak száma (a kötelező és választható tantárgyak összesen). A következő három változat mindegyike tartalmaz változást a tantárgyak számában, az első két tantervhez viszonyítva növekvő tendenciában. A harmadik kiadástól kezdődően mindegyik változatban más-más a tantárgyak aránya évenként, szakonként és évfolyamonként is (*1. táblázat*).

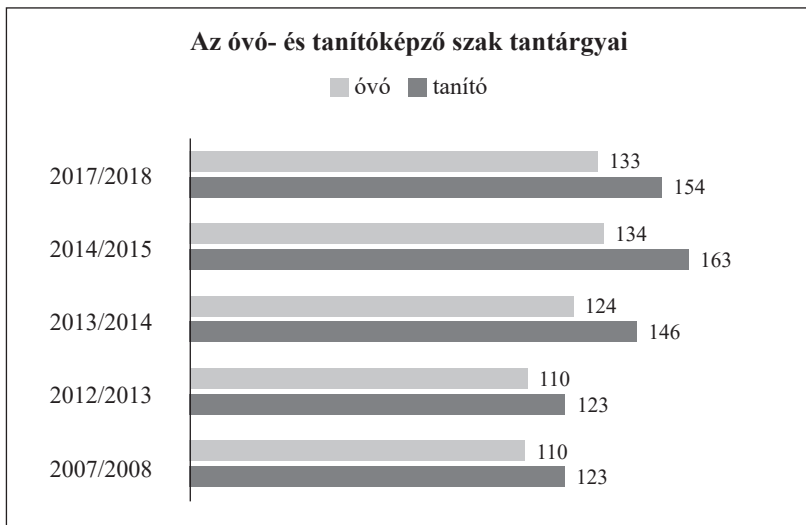
1. táblázat: A tanító- és óvóképzős tárgyak számának változása évfolyamonként											
		2007/2008		2012/2013		2013/2014		2014/2015		2017/2018	
		tanító	óvó	tanító	óvó	tanító	óvó	tanító	óvó	tanító	óvó
1. évfolyam	1. félév	10	10	10	10	11	11	11	11	11	11
	2. félév	15	13	15	13	18	15	18	15	17	15
2. évfolyam	1. félév	17	14	17	14	18	16	18	16	17	17
	2. félév	17	14	17	14	19	16	25	18	23	20
3. évfolyam	1. félév	14	14	14	14	17	15	19	17	19	17
	2. félév	16	13	16	13	21	17	23	18	22	17
4. évfolyam	1. félév	22	20	22	20	26	20	31	23	28	21
	2. félév	12	12	12	12	16	14	18	16	17	15
Összesen		123	110	123	110	146	124	163	134	154	133
		233		233		270		297		287	

A tantárgyak számának változását az *1. ábra* szemlélteti.

1. ábra: A tantárgyak számának változása tantervenként

A tanító- és óvóképző szak tantárgyainak összehasonlítása során megfigyelhető, hogy az okleveles tanító szakon minden tantervi változatban több tantárgy fordul elő, mint az okleveles óvodapedagógus szakon. A tantárgyak számának változása azonban mindkét szakon egyforma arányban történik. A változásokat a *2. ábra* szemlélteti.

2. ábra: Az óvó- és tanítóképző szak tantárgyainak száma az egyes tantervekben

2.1.2. A tanító- és óvóképző szakok kötelező és választható tantárgyainak összehasonlítása

A tantárgyak számának módosulása főként a választható tantárgyak változásának köszönhető. A kötelező tantárgyak száma nagyjából egyforma arányban jelenik meg az egyes tantervekben. Az első két tantervben egyaránt 108 volt a számuk, majd 101, 102, az utolsó tantervben pedig 111 (2. táblázat).

2. táblázat: A kötelező tárgyak változása évfolyamonként

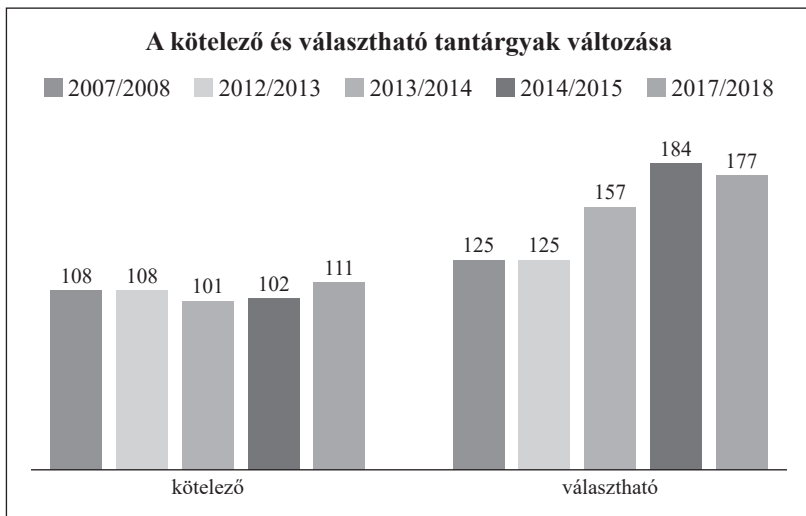
	2007/2008		2012/2013		2013/2014		2014/2015		2017/2018	
	tanító	óvó	tanító	óvó	tanító	óvó	tanító	óvó	tanító	óvó
1. évfolyam	13	13	13	13	13	13	14	13	13	13
2. évfolyam	13	13	13	13	14	13	14	13	14	15
3. évfolyam	13	13	13	13	12	12	12	12	13	13
4. évfolyam	15	15	15	15	12	12	12	12	15	15
összesen	54	54	54	54	51	50	52	50	55	56
	108		108		101		102		111	

A választható tantárgyak száma az első két tantervet követően jelentősen növekedett, 125-ről előbb 157-re, majd 184-re. Az utolsó, érvényben lévő tantervben 177 a választható tantárgyak száma (3. táblázat).

3. táblázat: A választható tárgyak változása évfolyamonként

	2007/2008		2012/2013		2013/2014		2014/2015		2017/2018	
	tanító	óvó	tanító	óvó	tanító	óvó	tanító	óvó	tanító	óvó
1. évfolyam	12	10	12	10	15	12	15	12	15	12
2. évfolyam	21	15	21	15	22	18	28	20	26	22
3. évfolyam	17	14	17	14	25	19	29	22	28	21
4. évfolyam	19	17	19	17	27	19	34	24	31	22
összesen	69	56	69	56	89	68	106	78	100	77
	125		125		157		184		177	

A kötelező és a választható tantárgyak számának változását évfolyamonként az egyes tantervekben a 3. ábra szemlélteti.

3. ábra: A kötelező és választható tantárgyak számának változása

2.1.3. A tanító- és óvóképző szakok tantárgyainak összetétele

A tantervben a kötelező és a választható tantárgyak jellege is különböző tudományterületekhez kötődik.

A kötelező tantárgyak *általánosan művelő tárgyak* (például történelem, matematika, pszichológia, magyar nyelv és irodalom stb.), *pedagógia jellegű alapozó tantárgyak* (általános pedagógia, nevelésméлет, didaktika, családpedagógia, óvoda- és iskolapedagógia), illetve *módszertani jellegű*, a gyakorlati oktatást megalapozó tantárgyak (szakmódszertanok) lehetnek (4. táblázat).

A különböző tantervekben nincs lényeges különbség a kötelező tárgyakat tekintve. Számukban és arányukban is változatlanok az első tanterv óta. Néha egy-egy tantárgy átcsoportosításra került az egyes évfolyamok között, de ez a változtatás nem tekinthető számottevőnek. Ugyanígy nincs lényeges különbség a tanító és óvodapedagógus szak tantárgyainak összetételében.

Az általánosan művelő tárgyakat főként az első és a második évfolyamon tanulják a hallgatók. A pedagógiai alapozó tantárgyak tanítására az első három tanévben kerül sor. A szakmódszertanok közül néhány általános módszertani tárgy mellett a tanítóképzősök a *magyar nyelv és irodalom tanításának módszertana*, a *matematikatánítás módszertana*, a *természet- és társadalomismeret tanításának módszertana*, a *testnevelés tanításának módszertana*, a *zenekultúra tanításának módszertana*, valamint a *képzőművészeti kultúra tanításának módszertana* tárgyakat hallgatják. Az óvóképzősöknél a *beszédfejlesztés módszertana*, az *elemi matematikai fogalmak kialakításának módszertana*, a *környezetismeret módszertana*, a *testnevelés tanításának módszertana*, a *zenei nevelés módszertana* és a *képzőművészeti nevelés módszertana* tárgyak jelennek meg. A harmadik évben a módszertanok elméleti óráinak megvalósítására kerül sor, a gyakorlati órák pedig mikrotanítás formájában zajlanak a mentortanárok irányításával. A negyedik évben kerül sor mindkét szakon a gyakorlati képzésére, amely a Kar gyakorlóiskolaiban és óvodáiban valósul meg. A negyedéves módszertangyakorlatok formája az óraszámok tekintetében nem változott a Kar megalakulása óta.

4. táblázat: A kötelező tantárgyak jellege évfolyamonként

		2007/2008		2012/2013		2013/2014		2014/2015		2017/2018	
		tanító	óvó	tanító	óvó	tanító	óvó	tanító	óvó	tanító	óvó
1. évf.	ált. művelő	10	9	10	10	10	9	10	9	10	9
	pedagógiai	3	4	3	3	3	4	3	4	3	4
	módszertani	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. évf.	ált. művelő	9	9	8	8	9	8	8	6	7	8
	pedagógiai	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5
	módszertani	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
3. évf.	ált. művelő	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1
	pedagógiai	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2
	módszertani	9	10	9	10	8	9	8	9	8	9
4. évf.	ált. művelő	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	pedagógiai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	módszertani	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13
Összesen		54	54	54	54	54	53	53	52	53	54

A választható tantárgyak különböző szempontokból szervezett tantárgycsoportonként kerülnek meghirdetésre. Egy-egy tantárgycsoporton belül minden évfolyamon két, három vagy négy tantárgy kerül meghirdetésre, ebből választhatnak egyet-egyet a hallgatók. A választható tantárgyak tartalmuk alapján a következő csoportokba sorolva szerepelnek az egyes tantervekben:

- *általános művelődési tantárgyak;*
- *tudományos, illetve művészeti szaktantárgyak;*
- *elméleti-módszertani tárgyak;*
- *szakmai-applikatív tantárgyak;*
- *kötelezően választható tantárgy: testnevelés, illetve kórus, amely tantárgyak az első tanévben kerülnek meghirdetésre.*

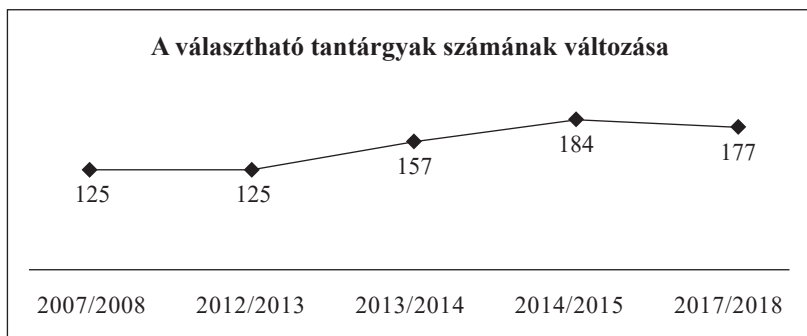
Az egyes választható tantárgyak száma változik a különböző tantervekben, de a csoportosításuk és elosztásuk hasonló mintázatot követ (5. táblázat).

5. táblázat: A választható tantárgyak jellege évfolyamonként

		2007/2008		2012/2013		2013/2014		2014/2015		2017/2018	
		tanító	óvó	tanító	óvó	tanító	óvó	tanító	óvó	tanító	óvó
1. évf.	általános művelődési	6	5	6	5	8	7	8	7	8	7
	tudományos/művészeti	4	3	4	3	4	2	4	2	4	2
	elméleti-módszertani	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	szakmai-applikatív	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	kötelezően választható	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3
2. évf.	általános művelődési	8	7	8	7	9	8	13	10	11	10
	tudományos/művészeti	9	6	9	6	10	7	12	7	12	9
	elméleti-módszertani	4	2	4	2	3	3	3	3	3	3
	szakmai-applikatív	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. évf.	általános művelődési	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	tudományos/művészeti	6	5	6	5	7	6	9	7	9	7
	elméleti-módszertani	5	4	5	4	8	6	10	8	8	6
	szakmai-applikatív	6	5	6	5	10	7	10	7	11	8
4. évf.	általános művelődési	2	2	2	2	3	2	3	2	3	2
	tudományos/művészeti	8	7	8	7	13	8	14	8	13	8
	elméleti-módszertani	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	szakmai-applikatív	9	8	9	8	11	9	17	14	15	12
Összesen		69	56	69	56	89	68	106	78	100	77
		125		125		157		184		177	

Az általános művelődési tárgyak többsége az első és a második tanévben kerül meghirdetésre. Az első évben kerül sor a két kötelezően választható tantárgy meghirdetésére is. A tudományos és művészeti szaktantárgyak mind a négy tanévben előfordulnak mindkét szakon. Az elméleti-módszertani tárgyak a második és a harmadik tanévben valósulnak meg, a szakmai-applikatív tantárgyak pedig a harmadik és a negyedik tanévben. Ez a mintázat megjelenik minden vizsgált tantervben, a különbség csak az egyes csoportba tartozó tantárgyak számában van.

A választható tantárgyak változásának mintázatát a 4. ábra szemlélteti. Az ábra hasonló képet mutat, mint az 1. ábrán bemutatott diagram, amely az összes (kötelező és választható) tantárgy változását szemlélteti a vizsgált tantervekben. Ez az egyezés is mutatja, hogy a tantervek szerkezetében bekövetkező változás elsősorban a választható tantárgyak számában jelenik meg. A választható tantárgyak mennyiségének növelésével a hallgatói igényeknek, kéréseknek igyekeznek megfelelni a Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar.

4. ábra: A választható tantárgyak számának változása a tantervekben

3. A TANÍTÓ- ÉS ÓVÓKÉPZŐS HALLGATÓK VÉLEMÉNYE AZ MTTK TANTERVI RENDSZERÉRŐL

3.1. A KUTATÁS CÉLJA

A Tanítóképző Kar minőségellenőrzési munkájának keretein belül kértük a hallgatók véleményét a Kar tantervével kapcsolatban. Összesen 7 tanév adatait vizsgáltuk meg, a 2010/2011 és a 2016/2017-es évek közötti időszakra vonatkozóan. A hallgatók véleményezésének időszaka alatt tehát a tantervnek összesen 3 változata látott napvilágot. A hallgatói vélemények változását a tantervek változásának függvényében is megvizsgáltuk.

A kutatás célja az volt, hogy megismerjük a hallgatók véleményét a tantárgyak szerkezetével, az elméleti és gyakorlati képzés hatékonyságával és a tanítás folyamatának kivitelezésével kapcsolatban.

3.2. HIPOTÉZISEK

H1: A tanító- és óvóképzős hallgatók mind a négy évfolyama elégedett a tanterv felépítésével a teljes vizsgált időszakra vonatkozóan.

H2: A tanító- és óvóképzős hallgatók mind a négy évfolyama elégedett a tanterv hatékonyságával a teljes vizsgált időszakra vonatkozóan.

H3: A tanító- és óvóképzős hallgatók mind a négy évfolyama elégedett a tanterv megvalósításával a teljes vizsgált időszakra vonatkozóan.

H4: A tanterv változásaival párhuzamosan emelkedik a hallgatók elégedettsége a tanterv felépítésével, hatékonyságával és megvalósításával kapcsolatban.

3.3. MÓDSZER

Vizsgálatunk során az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara belső minőség-ellenőrző rendszerének részét képező, a hallgatók általi értékelés alapjául szolgáló kérdőív egy részét használtuk fel. Az eredetileg 25 kérdést tartalmazó kérdőív 8, a tantervi rendszer hatékonyságára vonatkozó tételeit emeltük ki. A kérdéseket három csoportba osztva elemeztük.

A) Az első kérdéscsoport a tanterv felépítésére vonatkozik:

A1 Ismert-e Ön előtt az oktatási program célja és kimenetele?

A2 Az oktatási programban a tantárgyak logikusan, felesleges tartalmi átfedések nélkül kapcsolódnak egymáshoz?

B) A második kérdéscsoport a tanterv hatékonyságát vizsgálja:

B1 Hisz-e abban, hogy a megszerzett tudás és készségek (az oktatási program kimenetele) a tanulmányok végeztével szakmai sikert biztosítanak?

B2 Az oktatás ösztönzi a gondolkodást és a megszerzett ismeretek alkalmazását?

B3 Elégedett a gyakorlati oktatás megszervezésével és a pedagógiai gyakorlattal?

C) A harmadik kérdéscsoport a tanterv megvalósítására vonatkozik:

C1 Az oktatási terv és az órarend már a szemeszter megkezdése előtt ismert?

C2 Az oktatás az előírt órarend szerint történik?

C3 Az oktatás gyakorlati példákat is magában foglal?

A hallgatók elégedettségüket egy 5 és 10 pont közötti skálán jelölheték, ahol az 5-ös érték az elfogadhatatlan, a 10-es érték pedig a kiemelkedő szintet jelenti. A vizsgálat anonim módon zajlott, a hallgatók pedig önkéntes alapon vehettek részt a felmérésben.

3.4. MINTA

A felmérés során a 2010/2011 és a 2016/2017-es tanévek közötti időszak adatait dolgoztuk fel. A 7 tanév alatt összesen 1858 hallgató vett részt a felmérésben (6. táblázat).

6. táblázat: A válaszadók száma tanévenként

tanév	N	%
2010/2011	275	15
2011/2012	286	15
2012/2013	298	16
2013/2014	165	9
2014/2015	360	19
2015/2016	163	9
2016/2017	311	17
összesen	1858	100

A kérdőíveket kitöltő hallgatók a negyedik és a hatodik tanév kivételével nagyjából egyforma arányban vettek részt a vizsgálatban. A 2013/2014-es és a 2015/2016-os tanévben a teljes minta 9–9%-a vállalta a vizsgálatban való részvételt.

A mintában szereplő hallgatók 66%-a tanítóképző, 34%-uk óvóképző programban vesz részt. A szakok évfolyamonkénti eloszlását a 7. táblázat szemlélteti.

7. táblázat: Az évfolyamok és szakok megoszlása a mintában

évfolyam	N	%	szak	N	%
első	551	30	tanító	331	60
			óvó	220	40
második	465	25	tanító	317	68
			óvó	148	32
harmadik	453	24	tanító	314	69
			óvó	139	31
negyedik	389	21	tanító	274	70
			óvó	115	30

3.5. AZ EREDMÉNYEK BEMUTATÁSA

3.5.1. Hallgatói vélemények a tantervvel kapcsolatban a teljes vizsgált időszakra vonatkozóan

A hallgatók egyetlen kérdés kivételével minden esetben 8-as átlag fölött értékelték a tantervet. A második, A2 jelű kérdés esetében, amely az oktatási program logikus felépítésére vonatkozik és a tartalmi átfedésekkel kapcsolatos, 7,89-es átlagot mértünk, ami a legalacsonyabb érték a nyolc kérdés átlagát tekintve. A legjobb véleménye a hallgatóknak a B2-es jelű kérdés esetében, a tanterv hatékonyságával, konkrétan az oktatás órarend szerint történő megvalósulásával kapcsolatos. Itt 8,99-es átlagértéket mértünk.

A tanterv felépítését (A jelű kérdéscsoport) a hallgatók 8,33-ra értékelték az 5-től 10-ig terjedő skálán. A tanterv hatékonyságát (B jelű kérdéscsoport) értékelték a legmagasabb átlaggal, 8,64 ponttal. A tanterv megvalósítására vonatkozó vélemények (C jelű kérdéscsoport) 8,48-as átlagot adtak (8. táblázat). Az eredmények alapján a H1, H2 és H3 jelű hipotézis bizonyítást nyert.

8. táblázat: A tantervvel kapcsolatos vélemények a teljes időszakra vonatkozóan		
kérdések	átlag	szórás
A) A tanterv felépítése	8,33	1,49
A1 Ismert-e Ön előtt az oktatási program célja és kimenetele?	8,69	1,54
A2 Az oktatási programban a tantárgyak logikusan, felesleges tartalmi átfedések nélkül kapcsolódnak egymáshoz?	7,98	1,69
B) A tanterv hatékonysága	8,64	1,43
B1 Az oktatási terv és az órarend már a szemeszter megkezdése előtt ismertek?	8,43	1,77
B2 Az oktatás az előírt órarend szerint történik?	8,99	1,46
B3 Az oktatás gyakorlati példákat is magában foglal?	8,5	1,58
C) A tanterv megvalósítása	8,48	1,61
C1 Hisz-e abban, hogy a megszerzett tudás és készségek (az oktatási program kimenetele) a tanulmányok végeztével szakmai sikert biztosítanak?	8,42	1,5
C2 Az oktatás ösztönzi a gondolkodást és a megszerzett ismeretek alkalmazását?	8,54	2,6
C3 Elégedett a gyakorlati oktatás megszervezésével és a pedagógiai gyakorlattal?	8,48	1,5

A tanító- és óvóképzős hallgatók véleményének összehasonlítása során az A1 jelű kérdés esetében, illetve a tanterv felépítésére vonatkozóan

jelentkezett szignifikáns különbség. A vizsgálatot a kétmintás t-próba segítségével végeztük el. A tanítók jelentős többsége állította az óvóképzős hallgatókhoz képest, hogy jól ismeri (8,75-ös érték az 5-től 10-ig terjedő skálán) az oktatási program célját és kimenetelét ($t=2,6$; $p=0,009$). A tanterv felépítésére vonatkozóan a tanítók 8,38-as értékű véleménye jelentősen különbözik az óvók véleményétől ($t=2,2$; $p=0,02$) (9. táblázat). A különbségek ellenére azonban mindkét csoport pozitívan értékelt a tantervet minden vizsgált szempont alapján.

9. táblázat: A tanító- és óvóképzős hallgatók tantervvel kapcsolatos véleménye a teljes időszakra vonatkozóan

kérdések	tanító		óvó		t	p
	átlag	szórás	átlag	szórás		
A) A tanterv felépítése	8,38	1,5	8,22	1,6	2,2	0,02
A1 Ismert-e Ön előtt az oktatási program célja és kimenetele?	8,75	1,5	8,55	1,6	2,6	0,009
A2 Az oktatási programban a tantárgyak logikusan, felesleges tartalmi átfedések nélkül kapcsolódnak egymáshoz?	8,02	1,6	7,89	1,6	1,6	0,1
B) A tanterv hatékonysága	8,63	1,5	8,65	1,5	-0,3	0,7
B1 Az oktatási terv és az órarend már a szemeszter megkezdése előtt ismertek?	8,43	1,7	8,43	1,8	0,58	0,9
B2 Az oktatás az előírt órarend szerint történik?	8,99	1,4	9,00	1,4	-0,2	0,8
B3 Az oktatás gyakorlati példákat is magában foglal?	8,48	1,5	8,54	1,5	-0,7	0,4
C) A tanterv megvalósítása	8,51	2	8,42	1,5	1,05	0,2
C1 Hisz-e abban, hogy a megszerzett tudás és készségek (az oktatási program kimenetele) a tanulmányok végeztével szakmai sikert biztosítanak?	8,46	1,5	8,33	1,5	1,6	0,09
C2 Az oktatás ösztönzi a gondolkodást és a megszerzett ismeretek alkalmazását?	8,57	3,1	8,48	1,5	0,6	0,5
C3 Elégedett a gyakorlati oktatás megszervezésével és a pedagógiai gyakorlattal?	8,5	1,5	8,46	1,6	0,4	0,6

Az egyes évfolyamok véleményének egyutas ANOVA vizsgálattal történő összehasonlítása során kiderült, hogy a teljes hatékonyság és a teljes megvalósítás skála esetében is tapasztalható szignifikáns eltérés az évfolyamok véleményében, valamint a B2-es, a B3-as és a C1-es kérdések esetében is (10. táblázat).

10. táblázat: *Az egyes évfolyamok véleménye a teljes időszakra vonatkozóan*

kérdések	első évfolyam (N=551)		második évfolyam (N=465)		harmadik évfolyam (N=453)		negyedik évfolyam (N=389)		F	p
	átlag	szórás	átlag	szórás	átlag	szórás	átlag	szórás		
A) Felépítés	8,31	1,4	8,34	1,5	8,32	1,4	8,33	1,5	0,05	0,9
A1 kérdés	8,62	1,5	8,72	1,5	8,7	1,5	8,72	1,5	0,4	0,7
A2 kérdés	8,01	1,5	7,97	1,8	7,95	1,6	7,96	1,7	0,1	0,9
B) Hatékonyság	8,79	1,3	8,57	1,4	8,6	1,4	8,54	1,5	3,01	0,02
B1 kérdés	8,51	1,7	8,39	1,7	8,45	1,7	8,34	1,8	0,8	0,4
B2 kérdés	9,17	1,3	8,97	1,4	8,94	1,4	8,82	1,6	4,9	0,002
B3 kérdés	8,69	1,5	8,36	1,6	8,41	1,5	8,5	1,6	4,3	0,005
C) Megvalósítás	8,64	1,9	8,39	1,4	8,46	1,4	8,36	1,5	2,9	0,03
C1 kérdés	8,63	1,5	8,32	1,6	8,34	1,5	8,32	1,6	4,69	0,003
C2 kérdés	8,75	4,1	8,41	1,6	8,52	1,5	8,41	1,6	1,89	0,1
C3 kérdés	8,55	1,5	8,47	1,6	8,54	1,5	8,34	1,7	1,5	0,2

A vélemények közötti eltérés a következőképpen írható le a Tukey B Post Hoc vizsgálat eredményei alapján:

- *B: Hatékonyságskála* (F=3,01; p=0,02): [4., 2., 3. évfolyam]<[1. évfolyam];
- *B2: Az oktatás az előírt órarend szerint történik* (F=4,9; p=0,002): [4., 3., 2. évfolyam]<[1. évfolyam];
- *B3: Az oktatás gyakorlati példákat is magában foglal* (F=4,3; p=0,005): [2., 3., 4. évfolyam]<[1. évfolyam];
- *C: Megvalósításkála* (F=2,9; p=0,03): [4. évfolyam]<[2., 3. évfolyam]<[1. évfolyam];
- *C1: Hisz-e abban, hogy a megszerzett tudás és készségek (az oktatási program kimenetele) a tanulmányok végeztével szakmai sikert biztosítanak?* (F=4,69; p=0,003) [2., 4., 3. évfolyam]<[1. évfolyam].

A Post Hoc vizsgálat eredményei alapján minden szignifikáns eltérés esetében az első évfolyamos hallgatók véleménye a legmagasabb a többi évfolyam hallgatóinak véleményéhez képest.

Az eredmények alapján tapasztalható eltérés a tanító- és óvóképzős hallgatók véleményében, valamint az egyes évfolyamok véleménye között. Azonban minden csoport pozitívan értékelt a tantervet minden szempontból (felépítés, hatékonyság, megvalósítás), az eltérő mértékű véleményezés ellenére. Így a H1/a, H1/b és H1/c jelű hipotéziseket egyaránt bizonyítottnak tekinthetjük.

3.5.2. Hallgatói vélemények a tantervvel kapcsolatban a tantervi változtatásokkal összhangban

A vizsgálat időszaka alatt, a 2010/2011-es és a 2016/2017-es tanév között a következő időpontokban változott az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karának tanterve: a 2012/2013-as tanévben, a 2013/2014-es tanévben és a 2014/2015-ös tanévben. Ennek megfelelően három csoportra osztottuk a mintát, és összehasonlítottuk a tanulóknak az adott időszakban vizsgált véleményét. A vizsgálatban részt vevők eloszlását a *11. táblázat* szemlélteti.

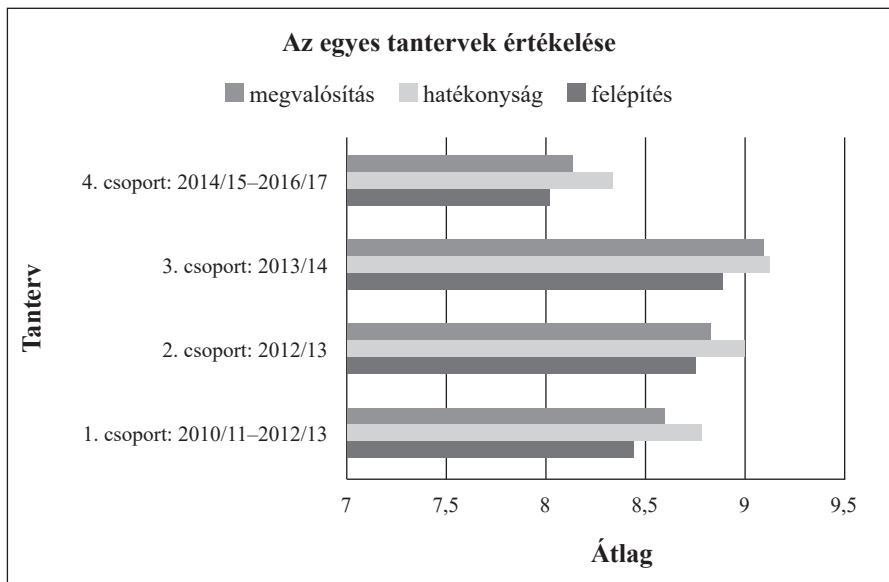
tanév	N	%
1. csoport: 2010/2011–2011/2012	561	30,2
2. csoport: 2012/2013	298	16
3. csoport: 2013/2014	165	8,9
4. csoport: 2014/2015–2016/2016	834	44,9
összesen	1858	100

A hallgatók a 2013/2014-es tanévben alkalmazott tantervet értékelték a legmagasabb pontszámmal mind a három szempont (a tanterv felépítése, hatékonysága, megvalósítása) alapján. A második helyen a 2012/2013-as tantervet értékelték, ugyancsak egységesen, mindhárom szempont szerint. Legkevesebb pontot az utolsóként vizsgált, a 2014/2015-ös tanévben kiadott tanterv kapta. Minden értékelt tantervben a tanterv hatékonysága volt az a szempont, amelyet a legmagasabb pontszámmal értékelték a hallgatók. A tanterv megvalósításával is elégedettek voltak. A tanterv felépítése kapta a legalacsonyabb pontszámot (*12. táblázat*).

kérdések	1. csoport		2. csoport		3. csoport		4. csoport	
	átlag	szórás	átlag	szórás	átlag	szórás	átlag	szórás
A) A tanterv felépítése	8,43	1,1	8,73	1	8,87	1	8,01	1,8
A1 Ismert-e Ön előtt az oktatási program célja és kimenetele?	8,83	1,2	9,09	1,1	9,21	0,9	8,35	1,8
A2 Az oktatási programban a tantárgyak logikusan, felesleges tartalmi átfedések nélkül kapcsolódnak egymáshoz?	8,05	1,3	8,37	1,2	8,55	1,3	7,67	2

B) A tanterv hatékonysága	8,76	0,9	9	0,9	9,12	0,8	8,34	1,8
B1 Az oktatási terv és az órarend már a szemeszter megkezdése előtt ismertek?	8,48	1,4	8,81	1,3	8,76	1,4	8,2	2,1
B2 Az oktatás az előírt órarend szerint történik?	9,2	1	9,31	0,8	9,51	0,7	8,64	1,8
B3 Az oktatás gyakorlati példákat is magában foglal?	8,6	1,2	8,89	1,1	9,09	1,1	8,19	1,9
C) A tanterv megvalósítása	8,58	1	8,8	0,9	9,07	0,9	8,14	2,1
C1 Hisz-e abban, hogy a megszerzett tudás és készségek (az oktatási program kimenetelére) a tanulmányok végeztével szakmai sikert biztosítanak?	8,44	1,3	8,89	1,1	8,96	1,2	8,13	1,8
C2 Az oktatás ösztönzi a gondolkodást és a megszerzett ismeretek alkalmazását?	8,68	1,1	8,91	1,1	9,07	0,9	8,21	3,7
C3 Elégedett a gyakorlati oktatás megszervezésével és a pedagógiai gyakorlattal?	8,65	1,2	8,83	1,2	9,19	1	8,11	1,8

Az egyes tantervekkel kapcsolatos elégedettség az első, második és harmadik tanterv esetében folyamatosan növekszik mind a felépítéssel, mind a hatékonysággal, mind pedig a megvalósítással kapcsolatban. A negyedik tanterv esetében azonban csökkenés volt megfigyelhető az értékelés pontszámaiban, mindhárom szempont tekintetében. A negyedik tantervet értékelték a legalacsonyabb pontszámmal a hallgatók mindegyik közül (5. ábra).

5. ábra: Az egyes tantervek értékelése

A három fő kategóriára, vagyis a tantervek felépítése, hatékonysága és megvalósítása alapján csoportosított kérdésekre adott értékelések relevanciáját az egyutas ANOVA vizsgálat segítségével vizsgáltuk meg. Mindhárom esetben megállapítást nyert, hogy a hallgatók válaszai szignifikáns különbséget jeleznek az egyes tantervek között. Az eredmények a következő összefüggések alapján írhatóak fel:

- felépítés ($F=29,55$; $p=0,001$): [4. tanterv]<[1. tanterv]<[2. tanterv, 3. tanterv];
- hatékonyság ($F=26,88$; $p=0,001$): [4. tanterv]<[1. tanterv]<[2. tanterv, 3. tanterv];
- megvalósítás ($F=26,9$; $p=0,001$): [4. tanterv]<[1. tanterv]<[2. tanterv, 3. tanterv].

A H4-es hipotézis feltevése alapján a tanterv változásaival párhuzamosan emelkedik a hallgatók elégedettsége. Ezt az állítást nem sikerült bizonyítani. A 2. és a 3. vizsgált tantervet szignifikánsan magasabb pontszámmal értékelték a tanulók, mint az 1. és a 4. tantervet, a felépítéssel, a hatékonysággal és a megvalósítással kapcsolatban egyaránt.

4. ÖSSZEFOGLALÓ

Az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karának tantervét a tanító és óvodapedagógus szakon tanuló hallgatók is magasan értékelték a vizsgált 7 éves időszak alatt. A hallgatók elégedettek a tanterv felépítésével, hatékonyságával és a gyakorlatban történő megvalósításával is.

A tanterv változásait, amelyek a hallgatói igényeknek való folyamatos megfelelés érdekében történnek, szintén jól fogadták a hallgatók. A vélemények nem mutatnak folyamatosan növekvő elégedettséget a tantervekkel kapcsolatban, de összességében minden tantervi változatot pozitívan értékelték a hallgatók.

A pozitív eredmények arra utalnak, hogy a Vajdaság területén egyetlen teljesen magyar tannyelven működő tanító- és óvóképző intézmény, az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara sikeres munkát folytat a pedagógusképzésben.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A szerzők köszönetüket fejezik ki Dudás Évának, az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar Tanulmányi Hivatala vezetőjének, az adatszolgáltatásért és a tantervek rendelkezésre bocsájtásáért.

IRODALOM

- CZÉKUS Géza 2016. A szabadkai Tanítóképző múltjából. In: *A szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar első tíz éve (2006–2016)*. Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka.
- DÉVAVÁRI Zoltán 2016. A szabadkai tanítóképzés a levéltári iratok és jegyzetek tükrében (1871–1918). In: *A Szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar első tíz éve (2006–2016)*. Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka.
- Egyetemi alapképzés tanulmányi terveinek struktúrája 2008. 1. Okleveles tanító. 2. Okleveles óvodapedagógus (*Структура студијских програма за основне академске студије (2008): 1. Дипломирани учитељ 2. Дипломирани васпитач*). Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka.
- Egyetemi alapképzés tanulmányi terveinek struktúrája 2012. 1. Okleveles tanító. 2. Okleveles óvodapedagógus (*Структура студијских програма за основне академске студије (2012): 1. Дипломирани учитељ 2. Дипломирани васпитач*). Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka.
- Egyetemi alapképzés tanulmányi terveinek struktúrája 2013. 1. Okleveles tanító. 2. Okleveles óvodapedagógus (*Структура студијских програма за основне академске студије (2013): 1. Дипломирани учитељ 2. Дипломирани васпитач*). Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka.
- Egyetemi alapképzés tanulmányi terveinek struktúrája 2014. 1. Okleveles tanító. 2. Okleveles óvodapedagógus (*Структура студијских програма за основне академске студије (2014): 1. Дипломирани учитељ 2. Дипломирани васпитач*). Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka.
- Egyetemi alapképzés tanulmányi terveinek struktúrája 2017. 1. Okleveles tanító. 2. Okleveles óvodapedagógus (*Структура студијских програма за основне академске студије (2017): 1. Дипломирани учитељ 2. Дипломирани васпитач*). Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka.
- MÁRIÁS Endre 2006. Mérőfldkő a felsőoktatásban. *Magyar Szó*, 58 (249), 8–9.
- Oktatási Program: Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka, 2018. Forrás: <http://magister.uns.ac.rs/Kepzesek/tartalmak/49/> (2018. 03. 07.)

Changes in the Curriculum of the Hungarian Language Teaching Training Faculty in Subotica from the Beginning to the Present

Looking back the great traditions of teaching in Subotica were an important milestone for the foundation of the Hungarian Language Teaching Training Faculty at Novi Sad in 2006. In Vojvodina, this is the only institution of this kind where education is entirely Hungarian. The institution has a bachelor's degree (BA) and a master's degree (MA) which are attended by certified kindergarten teachers and certified teachers, currently within five departments.

Since the founding of the Faculty, the Curriculum has been revised several times to improve the quality of education and to meet student needs.

In our study we are going to introduce and compare some of the new curricula of the certified kindergarten teachers and certified teachers. We are going to examine the number of the subject and the changes in them, the proportion of the compulsory and elective subjects, elective subjects, basic education, general education, and pedagogical and methodological subjects. In addition to monitoring the changes, we also evaluated the opinions of our students on the individual curricula for the period between 2010/2011 and 2016/2017. The change of the student opinions are also evaluated in relation to curriculum change.

Keywords: teacher training, curriculum evaluation, student feedback

Promene u nastavnom planu pedagoškog fakulteta na mađarskom jeziku od samih početaka do danas

Osnivanje katedre za obrazovanje učitelja na mađarskom jeziku na Pedagoškom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu 2006. godine predstavlja značajnu prekretnicu u obrazovanju mađarskih nastavnika koje u Subotici svakako ima dugu tradiciju. U Vojvodini je to jedina obrazovna institucija u kojoj se predavanja odvijaju u potpunosti na mađarskom jeziku. U ovoj obrazovnoj ustanovi trenutno postoji pet katedri za osnovne studije (BA) i master studije (MA) na kojima studenti završavaju studije kao diplomirani učitelji i vaspitači. Nastavni plan i program fakulteta je od svog osnivanja nekoliko puta dopunjavao kako bi se poboljšao kvalitet obrazovanja i zadovoljile potrebe studenata.

U našoj studiji predstavljamo i upoređujemo neke od nastavnih planova i programa za osnovno obrazovanje na smerovima na kojima se studenti obrazuju za buduće nastavnike i vaspitače, ispitujemo promene broja predmeta, odnos obaveznih i izbornih predmeta, stručne predmete koji treba da obezbede opšte obrazovanje, kao i stručne predmete vezane za pedagogiju i metodologiju. Osim praćenja promena, takođe smo procenjivali i mišljenje naših studenata o nastavnom planu i programu za period 2010/2011. i 2016/2017. Promene u stavovima i mišljenju studenata u odnosu na nastale promene u nastavnim planovima i programima takođe smo detaljno ispitali.

Cljučne reči: obuka nastavnika, analiza kurikuluma, mišljenje studenata

Beérkezés időpontja: 2018. 10. 02.

Elfogadás időpontja: 2019. 01. 31.

